

hållet och i parallellerna med USA var detta tydligt. Förutom att den på det området ganska trovärdige Prodi förstas ville bekämpa korruptionen aviserade han mer samarbete inom områdena arbetsmarknads-, skatte- och försvarspolitik. Vi bör sträva efter att ha "en enda ekonomi i Europa", ansåg Prodi, och därmed också "gemensam politik på fler områden". Uttrycket "I am here to unite" i parlamentet sammanfattade väl ambitionen.

Självfallet var de Europafientliga svenska representanterna kritiska till detta ganska offensiva och bestämda anslag. Vänsterpartiet och de gröna nationalisterna vill ju riva ner det europeiska samarbete som stegvis, enligt en successiv integrationsmodell, har byggts upp. Inte överraskande. Men det intressanta är förstas att det inte alls är otänkbart att de skulle kunna få som de vill. Ett misslyckat EMU, ytterligare en misslyckad kommission, fortsatt korrup-

tion och handlingsförlamning – för att ta några möjliga utvecklingar från den just gångna tidsperioden – skulle kunna inleda en sådan utveckling. Idag är det tack och lov inte så, utan händelserna har varit de motsatta, men risken fanns och finns. Den utveckling vi istället kan anse mest sannolik efter april månads klargöranden om den nya kommissionen är en nystart för integrationen.

SINGLE DEMOCRACY

Om 1980-talet handlade mycket om "single market" och 90-talet mycket om "single currency" är frågan vad 2000-talets första decennium främst kommer att präglas av. Ett tips är "single democracy". Europaanivån har fått så pass mycket makt på flera centrala områden att en federalistisk – det vill säga demokratiserande – utveckling av EU närmast är en oundviklig inriktning för demokratiska politiker. Därefter, eller ungefär samtidigt, kan EU all-

mer tänkas utveckla en "single economic policy". Idag är penningpolitiken gemensam. Då är möjligheterna för en samordnad finanspolitik också större.

Samtidigt är vägen inte given och risker för misslyckanden stora. Prodi har inte varit helt klar på alla punkter och svårigheterna med att leda EU-kommissionen kan ibland tyckas mycket stora. Därför är det inte på sin plats att luta sig tillbaka och tro att allt är ordnat för de kommande fem åren. För att underlätta formeringen av en vettig kommission och undvika att den skissade federalismen används till skadliga regleringar och skatter måste alla vara aktiva för att byta färg på såväl Europas regeringar som dess parlament.

För Europa kan. Bättre.

Johnny Munkhammar (johnny.munkhammar@saf.se) arbetar för det svenska näringslivet i Bryssel och kandiderar i Europaparlamentsvalet för folkpartiet.

Dr Spock – ett hot mot demokratin? av Li Bennich-Björkman

UNDER 1990-TALET har intresset för att engagera sig i mer traditionella former av politiskt deltagande systematiskt minskat. För den representativa demokratin, såsom den utvecklats under det 1900-tal som bevittnat demokratins segertåg över världen, är utvecklingen i bästa fall omtumlande, i värsta fall förödande.

Intresset för att delta i föreningar och organisationer av folkrörelsekaraktär har minskat. Framförallt är det benägenheten att aktivt delta i partipolitiken som har direkt politisk betydelse, och den är generationsbetingad. Det är de yngre generationernas – från 70-talisterna och framåt – vilja att engagera sig i den

representativa demokratins kanske viktigaste fundament som lyser allt starkare med sin frånvaro.

Och frågan ställs, om medborgarna inte längre vill ta del av, eller bryr sig om, det som Demokratirådet kallar för "den stora demokratin", vad händer då med samhällsandan och innebörden i att vara medborgare?

ANDRA VÄRDERINGAR

Vad beror då detta på? Spekulationer och mer eller mindre välunderbyggda teorier har inte saknats. På basis av amerikanska data, och efter att empiriskt ha provat men också avfärdat en rad sannolika hypoteser som kvinnornas intåg på arbetsmarknaden och utbildningsnivåns

förändringar, har den amerikanska statsvetaren Robert Putnam dragit slutsatsen att generationsmönstret med en tilltagande minskning av intresse från 1950-talet och framåt bäst sammanfaller med tv:ns introduktion och segertåg. Både vad gäller den tid som åtgår till tv-tittande, men också till viss del beroende på det våldsutbud som kommit att präglade mediet, har tv:n, enligt Putnam, bidragit till att det amerikanska medborgarsamhället nu håller på att förtvina.

Ronald Inglehart, en annan framstående samhällsvetare, ser mer ljus på demokratins framtidsutsikter och framhåller i sina analyser att den förändring från materiella till post-materiella värderingar som kännetecknat den högt industrialiserade västvärlden efter andra världskriget påverkat det politiska beteendet i riktning bort från representativa institutioner och hierar-

kiskt uppbyggda organisationer. Värderingsförändringarna är i sin tur, det är Ingleharts huvudförklaring, en effekt av att efterkrigsgenerationerna växt upp i samhällen präglade av ett tidigare icke skådat ekonomiskt välstånd och en materiell trygghet. Detta relativt sett materiella överflöd leder till att det mentala landskapet förändras, och att prioriteringarna ser annorlunda ut.

FUN-MORALITY

En väsentlig orsak har emellertid lyst med sin frånvaro i både akademisk och allmän debatt. De beteendeförändringar hos efterkrigsgenerationerna med avseende på medborgarrollen kan nämligen mycket väl, åtminstone delvis, ha sin grund i de nya ideal för barnuppfostran som bryter igenom på 1940-talet och som i amerikansk forskning givits beteckningen "fun-morality". På svenska kan vi kalla det "lust-etiken".

En sådan förklaring innebär med andra ord att fästa blicken på de primära socialisationsprocesser som i första hand äger rum i samspelet mellan föräldrar och barn, och i andra hand mellan andra vuxna och barn.

Förutsägelser om familjens minskade roll har visserligen varit legio, samtidigt som få empiriska data ger belägg för att en sådan utveckling faktiskt har ägt rum. Tvärtom tyder den specialstudie med inriktning på familjen som genomfördes under 1990-talet på att familjen snarare har kompletterats av krafter utanför än utmanövrerats. Det finns alltså all anledning att försöka nagla fast om och hur teori och praktik i barnuppfostran har förändrats.

På 1800-talet och en bit in på 1900-talet dominerades praxis i barnuppfostran fortfarande av den calvinistiska tanken om barnets medfödda depraverade natur. Kon-

trasten till lust-etikens grundförställning om den goda människonaturen kunde egentligen inte vara större. Med början kring 1940-talets mitt, då Bibeln framför andra, barnläkaren Benjamin Spocks *Sunt förnuft i barnavård och barnuppfostran*, först utkom – den har senare nått en upplaga på över 50 miljoner – kom istället uppfostran att koncentreras kring att uppmuntra och att locka fram det inneboende och goda i det lilla barnet genom att låta henne utforska sig själv och sina omgivningar i så hög utsträckning som möjligt. Detta åstadkommer man allra mest effektivt, enligt fun-mora-

"Typiskt nog är också nedgången för krävande organisationer som politiska partier, fackföreningar och folkrörelser påfallande i Sverige."

lity, genom att låta barnet ha roligt under denna process, att alltså göra personlighetsutvecklingen lustbetonad. Just genom att något uppfattas som roligt och lustfyllt av barnet får föräldern eller den vuxna en bekräftelse på att aktiviteten står i överensstämmelse med barnets sanna och genuina natur. Den samklang, och utvecklingen av den genuina personligheten, blir för lust-etiken det främsta målet för uppfostran.

I det expertvälde som växte fram, för aldrig tidigare hade antalet manualer, rådgivningsböcker och experter utgjort ett så framträdande inslag inom barnuppfostran, dominerande lust-etiken och blev efterhand allt tydligare. Men det finns också belägg som talar för att dessa idéer om lusten, det goda barnet och den sanna personlighetens frigörande fått genomslag i praktiken – som

alltid först i den uppåtsträvande medelklassen, men under i synnerhet det senaste decenniet även inom arbetarklassen.

VEM BÄR ANSVARET?

På aggregerad nivå skapar det ett "de korta ryckens samhälle", som kännetecknas av rastlöshet och villkorlighet. Om viljan att "binda sig", i betydelsen att engagera sig på lång sikt, generellt sett sjunker bland de yngre generationerna i västvärlden och ersätts av en villkorsinställning där dörren till att "lämna" ständigt hålls litet på glänt, så kan man förvänta sig att i synnerhet en viss typ av samhällsorganisering kommer att drabbas: traditionella medlemsorganisationer som politiska partier, folkrörelser och fackföreningar. Dessa är "krävande" i bemärkelsen att de innebär en hög grad av personlig interaktion och också därigenom gör utträde till en besvärlig och kostsam affär. Typiskt nog är också nedgången för krävande organisationer som politiska partier, fackföreningar och folkrörelser påfallande i Sverige. Den demokratiskt centrala frågan är därför om, och i sådana fall hur, den representativa demokratin kan överleva i de korta ryckens samhälle, eller om de högt industrialiserade västländerna är på väg in i en fas av tilltagande deltagardemokrati och "vardagsmakeri"?

Frågan är då om den representativa demokratins fundament, partier och politiska institutioner, klarar av utvecklingen? Bär dr Spock ansvaret för den representativa demokratis kris?

Frågan är då om den representativa demokratins fundament, partier och politiska institutioner, klarar av utvecklingen? Bär dr Spock ansvaret för den representativa demokratis kris?

Li Bennich-Björkman (li.bennich-bjorkman@statsvet.uu.se) är docent i statsvetenskap vid Uppsala universitet. Hon medverkar med en längre uppsats om Dr Spock och medborgardygderna i antologin *Framtidens dygder – om etik i praktiken* (City University Press, 1999).